

ഹരിവംശം – ഭവിഷ്യപർവ്വം

അഥ അഷ്ടാശീതിതമോഽധ്യായഃ

ശ്രീശിവകൃതാ വിഷ്ണുസ്തുതിഃ

വൈശമ്പായന ഉവാച

തതോ വൃഷധ്വജോ ദേവഃ ശൂലീ സാക്ഷാദുമാപതിഃ

കരം കരേണ സംസ്പൃശ്യ വിഷ്ണോശ്ചക്രധരസ്യ ഹ 3-88-1

പ്രോവാച ഭഗവാൻ രുദ്രഃ കേശവം ഗരുഡധ്വജം

ശൃണ്വതാം സർവ്വദേവാനാം മുനീനാം ഭാവിതാത്മനാം 3-88-2

കിമിദം ദേവദേവേശ ചക്രപാണേ ജനാർദ്ദന

തപശ്ചര്യാ കിമർത്ഥം തേ പ്രാർത്ഥനാ തവ കാ വിഭോ 3-88-3

സ്വയം വിഷ്ണുർഭവാനിത്യസ്തപസ്ത്വം തപസാം ഹരേ

പുത്രാർത്ഥം യദി തേ ദേവ തപശ്ചര്യാ ജനാർദ്ദന 3-88-4

പുത്രോ ദത്തോ മയാ ദേവ പൂർവ്വമേവ ജഗത്പതേ

ശൃണു തത്രാപി ഭഗവാൻ കാരണം കാരണാത്മക 3-88-5

തപശ്ചർത്തും പ്രവൃത്തോഽഹം കുതശ്ചിത്കാരണാത് ഹരേ

വർഷായുതം മഹാഘോരം പുരാ കൃതയുഗേ തദാ 3-88-6

ഭവാനീ തത്ര മേ ദേവ പരിചർത്തും തദാഭവത്

പിത്രാ നിയുക്താ ദേവേശ ഉമൈഷാ വരവർണിനീ 3-88-7

ഭീത ഇന്ദ്രസ്തദാ ദേവ മാദം മാം പ്രൈഷയത്തദാ

മധുനാ സഹ സംയുക്തോ മാദോ മാമാഗതസ്തദാ 3-88-8

ലക്ഷ്യം മാമകരോത്തത്ര ബാണസ്യ പ്രേഷിതസ്യ ഹ

ഏഷാ മാം സേവതേ തത്ര ദാനാത്പുഷ്പാദിനാം ഹരേ 3-88-9

തതഃ ക്രുദ്ധോഽഹമഭവം ദൃഷ്ട്വാ മാദം തഥാവിധം

ക്രൂദ്ധ്യതോ മമ ദേവേശ നേത്രാദഗ്നിഃ പപാത ഹ 3-88-10

സോഽയമഗ്നിസ്തദാ മാദം ഭസ്മസാത്കൃതവാൻഹരേ

അചിന്തയം തദാ വിഷ്ണോ ശക്രസ്യേതച്ചികീർഷിതം 3-88-11

തതഃ പ്രഭൃതി ദേവേശ ദയാ തം പ്രതി വർത്തതേ ബ്രഹ്മണാ ച നിയുക്തോഽസ്മി പ്രീതസ്തത്ര ജനാർദ്ദന	3-88-12
നിയുക്തഃ പുത്രരുപേണ സ തേ ദേവ ജഗത്പതേ ജ്യേഷ്ഠസ്തവ സുതോ ദേവ പ്രദ്യുമ്നേത്യഭിവിശ്രുതഃ	3-88-13
സ്മരം തം വിദ്ധി ദേവേശ നാത്ര കാര്യം വിചാരണാ ഇത്യുക്ത്വാ പുനരാഹേദം യാഥാത്മ്യം ദർശയന്നിവ	3-88-14
മുനീനാം ശ്രോതുകാമാനാം യാഥാത്മ്യം തത്ര സത്തമഃ അഞ്ജലിം സംപുടം കൃത്വാ വിഷ്ണുമുദ്രിശ്യ ശങ്കരഃ	3-88-15
ഉമയാ സാർദ്ധമീശാനോ യാഥാത്മ്യം വക്തുമൈഹത ഹരേ കുർവ്വതി തത്രൈവമഞ്ജലിം കുരുസത്തമ	3-88-16
മുനയോ ദേവഗന്ധർവ്വാഃ സിദ്ധാശ്ച സഹകിന്നരാഃ അഞ്ജലിം ചക്രിരേ വിഷ്ണൗ ദേവദേവേശ്വരേ ഹരൗ	3-88-17
മഹേശ്വര ഉവാച യത്തത്കാരണമാഹുസ്തത്സാംഖ്യഃ പ്രകൃതിസംജ്ഞകം	
തതോ മഹാൻസമുത്പന്നഃ പ്രകൃതിര്യസ്യ കാരണം ത്രിധാ ഭൂതം ജഗദ്യോനിം പ്രധാനം കാരണാത്മകം	3-88-18
സത്ത്വം രജസ്തമോ വിഷ്ണോ ജഗദന്ധം ജനാർദ്ദനഃ തസ്യ കാരണമാഹുസ്ത്വം സാംഖ്യപ്രകൃതിസംജ്ഞകം	3-88-19
തദ്രൂപേണ ഭവാൻ വിഷ്ണോ പരിണമ്യാധിതിഷ്ഠതി തസ്മാത്തു മഹതോ ഘോരാദഹങ്കാരോ മഹാനഭൂത്	3-88-20
സ ത്വമാദൗ ജഗന്നാഥ പരിണാമസ്തഥാ ഹി സഃ അഹങ്കാരാത്പ്രഭോ ദേവ കാരണാനി മഹാന്തി ച	3-88-21
തന്മാത്രാണി തഥാ പഞ്ചഭൂതാനി പ്രഭവന്ത്യുത താനി ത്വാമാഹുരീശാനം ഭൂതാനീഹ ജഗത്പതേ	3-88-22
പൃഥിവി വായുരാകാശമാപോ ജ്യോതിശ്ച പഞ്ചമം ചക്ഷുർഘ്രിയാണം തഥാ സ്പർശോ രസനം ശ്രോത്രമേവ ച	3-88-23

മനഃ ഷഷ്ഠം തഥാ ദേവ പ്രേരകം തത്ര തത്ര ഹ	3-88-24
കർമ്മേന്ദ്രിയാണി ചാന്യാനി വാഗാദീനി ജനാർദ്ദന	
ത്വമേവ താനി സർവ്വാണി കരോഷി നിയതാത്മവാൻ	3-88-25
സ്വേഷു സ്വേഷു ജഗന്നാഥ വിഷയേഷു തഥാ ഹരേ	
നിവേശയസി ദേവേശ യോഗ്യാമിന്ദ്രിയപദ്ധതിം	3-88-26
യദാ ത്വം രജസാ യുക്തസ്തദാ ഭൂതാനി സൃഷ്ടുവാൻ	
യദാ ച സത്ത്വയുക്തോഽസി തദാ പാതാ ജഗത്ത്രയം	3-88-27
യദാ ത്വം തമസാഽഽകൃഷ്ടസ്തദാ സംഹരസേ ജഗത്	
ത്രിഭിരേവ ഗുണൈര്യുക്തഃ സൃഷ്ടിരക്ഷാവിനാശനേ	3-88-28
വർത്തസേ ത്രിവിധാം ഭൂതിമാദായ നിയതാത്മവാൻ	
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർത്ഥേഷു നിയോജയസി മാധവ	3-88-29
പ്രാണിനാമുപഭോഗാർത്ഥമന്തഃ സ്ഥിത്യാ ജഗദ്ഗുരോ	
തസ്മാത്സർവ്വത്ര ഭൂതേഷു വർത്തതേ സർവ്വഭോഗവാൻ	3-88-30
ബ്രഹ്മാ ത്വം സൃഷ്ടികാലേ തു സ്ഥിതൗ വിഷ്ണുരസി പ്രഭോ	
സംഹാരേ രുദ്രനാമാസി ത്രിധാമാ ത്വമസി പ്രഭോ	3-88-31
ഭൂമിരാപോഽനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച	
ഏതാഃ പ്രകൃതയോ ദേവ ഭിന്നാഃ സർവ്വത്ര തേ ഹരേ	3-88-32
സഹസ്രശീർഷാ പുരുഷഃ സഹസ്രാക്ഷഃ സഹസ്രപാത്	
സഹസ്രധാരഃ സാഹസ്രീ സഹസ്രാത്മാ ദിവസ്പതിഃ	3-88-33
ഭൂമിം സർവ്വാമിമാം പ്രാപ്യ സപ്തദ്വീപാം സസാഗരാം	
അണുഃ സർവ്വത്രഗോ ഭൂത്യാ അത്യതിഷ്ഠദ്ദശാംഗുലം	3-88-34
ത്വമേവേദം ജഗത്സർവ്വം യദ്ഭൂതം യദ്ഭവിഷ്യതി	
ത്വന്തോ വിരാട്പ്രാദുരഭൂത്സമ്രാട്ചൈവ ജനാർദ്ദന	3-88-35
തവ വക്ത്രാജ്ജഗന്നാഥ ബ്രാഹ്മണോ ലോകരക്ഷകഃ	
പ്രാദുരാസീത്പുരാണാത്മൻഷട്കർമ്മനിരതഃ സദാ	3-88-36
രാജന്യസ്തു തഥാ ബാഹ്യാരാസീത്സംരക്ഷണേ രതഃ	

ഊർച്ചോർച്ചൈശ്വസ്തമാ വിഷ്ണോഃ പാദാച്ഛുഭ്ര ഉദാഹൃതഃ ഏവം വർണാ ജഗന്നാഥ തവ ദേഹാജ്ജനാർദ്ദന	3-88-37
മനസസ്തവ ദേവേശ ചന്ദ്രമാഃ സമപദ്യത	3-88-38
സുഖകൃത്സർവ്വഭൂതാനാം ശീതാംശൂരമിതപ്രഭഃ അക്ഷ്ണോഃ സൂര്യഃ സമുത്പന്നഃ സർവ്വപ്രാണിവിലോചനഃ	3-88-39
യസ്യ ഭാസാ ജഗത്സർവ്വം ഭാസതേ ഭാനുമാനസൗ മുഖാദിന്ദ്രശ്ച അഗ്നിശ്ച പ്രാണാദ്വായുരജായത	3-88-40
നാഭേരഭ്യന്തരീക്ഷം തവ ദേവ ജനാർദ്ദന ദ്യൗരാസീത്തു മഹാഘോരാ ശിരസസ്തവ ഗോപതേ	3-88-41
പദ്ഭ്യാം ഭൂമിഃ സമുത്പന്നാ ദിശഃ ശ്രോത്രാജ്ജഗത്പതേ ഏവം സൃഷ്ട്വാ ജഗത്സർവ്വം വ്യാപ്യ സർവ്വം വ്യവാസ്ഥിതഃ	3-88-42
വ്യാപ്യ സർവ്വാനിമാൻ ലോകാൻ സ്ഥിതഃ സർവ്വത്ര കേശവ തതശ്ച വിഷ്ണുനാമാ്സി ധാതോർവ്യാപ്തേശ്ച ദർശനാത്	3-88-43
നാരാ ആപഃ സമാഖ്യാതാസ്താസാമയനമാദിതഃ യതസ്ത്വം ഭൂതഭവ്യേശ തന്നാരായണശബ്ദിതഃ	3-88-44
ഹരസി പ്രാണിനോ ദേവ തതോ ഹരിരിതി സ്മൃതഃ ശങ്കരോ്സി സദാ ദേവ തതഃ ശങ്കരതാം ഗതഃ	3-88-45
ബൃഹത്താദ്ബൃഹ്മണത്യാച്ച തസ്മാദ്ബ്രഹ്മേതി ശബ്ദിതഃ മധുരിന്ദ്രിയനാമേതി തതോ മധുനിഷ്ടദനഃ	3-88-46
ഹൃഷീകാണീന്ദ്രിയാണ്യാഹുസ്തേഷാമീശോ യതോ ഭവാൻ ഹൃഷീകേശസ്തതോ വിഷ്ണോ ഖ്യാതോ ദേവേഷു കേശവ	3-88-47
ക ഇതി ബ്രഹ്മണോ നാമ ഈശോ്ഹം സർവ്വദേഹിനാം ആവാം തവാംഗസംഭൃതൗ തസ്മാത്കേശവനാമവാൻ	3-88-48
മാ വിദ്യാ ച ഹരേ പ്രോക്താ തസ്യാ ഈശോ യതോ ഭവാൻ തസ്മാന്മാധവനാമാസി ധവഃ സ്വാമിതി ശബ്ദിതഃ	3-88-49
ഗൗരേഷാ തു യതോ വാണീ താം ച വേദ യതോ ഭവാൻ	

ഗോവിന്ദസ്തു തതോ ദേവ മുനിഭിഃ കഥ്യതേ ഭവാൻ	3-88-50
ത്രിരിത്യേവ ത്രയോ ദേവാഃ കീർത്തിതാ മുനിസത്തമൈഃ	
ക്രമതേ താംസ്തഥാ സർവ്വാംസ്ത്രിവിക്രമ ഇതി ശ്രുതഃ	3-88-51
അണുർവ്യാമനനാമാർസി യതസ്ത്വം വാമനാഖ്യയാ	
മനനാമുനിരേവാസി യമനാദ്യതിരുച്യസേ	3-88-52
തപശ്ചരസി യസ്മാത്തപം തപസ്വീതി ച ശബ്ദിതഃ	
വസന്തി ത്വയി ഭൂതാനി ഭൂതാവസസ്തതോ ഹരേ	3-88-53
ഈശസ്ത്വം സർവ്വഭൂതാനാമീശ്വരോർസി തതോ ഹരേ	
പ്രണവഃ സർവ്വവേദാനാം ഗായത്രി ഛന്ദസാം പ്രഭോ	3-88-54
അക്ഷരാണാമകാരസ്ത്വം സ്ഫോടസ്ത്വം വർണസംശ്രയഃ	
രുദ്രാണാമഹമേവാസി വസുനാം പാവകോ ഭവാൻ	3-88-55
അശ്വതഥോ വൃക്ഷജാതീനാം ബ്രഹ്മാ ലോകഗുരുർഭവാൻ	
മേരുസ്ത്വം പർവ്വതേന്ദ്രാണാം ദേവർഷീണാം ച നാരദഃ	3-88-56
ദാനവാനാം ഭവാൻ ദൈത്യഃ പ്രഹ്ലാദോ ഭക്തവത്സലഃ	
സർപ്പാണാമേവ സർവ്വേഷാം ഭവാൻ വാസുകിസംജ്ഞിതഃ	3-88-57
ഗുഹ്യകാനാം ച സർവ്വേഷാം ഭവാൻ ധനദ ഏവ ച	
വരുണോ യദസാം രാജാ ഗംഗാ ത്രിപഥഭാഗ്ഭവാൻ	3-88-58
ആദിസ്ത്വം സർവ്വഭൂതാനാം മധ്യമന്തസ്തഥാ ഭവാൻ	
ത്വത്തഃ സമഭവദ്വിശ്വം ത്വയി സർവ്വം പ്രലീയതേ	3-88-59
അഹം ത്വം സർവ്വഗോ ദേവ ത്വമേവാഹം ജനാർദ്ദന	
ആവയോരന്തരം നാസ്തി ശബ്ദൈരർത്ഥൈർജഗത്പതേ	3-88-60
നാമാനി തവ ഗോവിന്ദ യാനി ലോകേ മഹാന്തി ച	
താന്യേവ മമ നാമാനി നാത്ര കാര്യം വിചാരണാ	3-88-61
ത്വദ്ദുപാസാ ജഗന്നാഥ സൈവാസ്തി മമ ഗോപതേ	
യശ്ച ത്വാം ദ്വേഷ്ടി ദേവേശ സ മാം ദ്വേഷ്ടി ന സംശയഃ	3-88-62
ത്വദ്വിസ്താരോ യതോ ദേവ അഹം ഭൂതപതിസ്തതഃ	

ന തദസ്തി വിനാ ദേവ യത്തേ വിരഹിതം ഹരേ	3-88-63
യദാസീദ്വർത്തതേ യച്ച യച്ച ഭാവി ജഗത്പതേ	
സർവ്വം ത്വമേവ ദേവേശ വിനാ കിംചിത്ത്വയാ ന ഹി	3-88-64
സ്തുവന്തി ദേവാഃ സതതം ഭവന്തം സ്വൈർഗുണൈഃ പ്രഭോ	
ഋക്ച ത്വം യജുരേവാസി സാമാസി സതതം പ്രഭോ	3-88-65
കിമുച്യതേ മയാ ദേവ സർവ്വം ത്വം ഭൂതഭാവന	
നമഃ സർവ്വാത്മനാ ദേവ വിഷ്ണോ മാധവ കേശവ	3-88-66
നമസ്കരോമി സർവ്വാത്മനമസ്തേസ്തു സദാ ഹരേ	
നമഃ പുഷ്കരനാഭായ വന്ദേ ത്വാമഹമീശ്വര	3-88-67
ഇതി ശ്രീമഹാഭാരതേ ഖിലേഷു ഹരിവംശേ ഭവിഷ്യപർവ്വണി കൈലാസയാ	
ത്രായാം ശിവകൃതവിഷ്ണുസ്തുതൗ അഷ്ടാശീതിതമോദ്യായഃ	
നീലകണ്ഠവ്യാഖ്യാനം	

- ധാരതോഃ വിഷ്ണു വ്യാപ്തൗ ഇത്യസ്യ വ്യാപ്ത്യർത്ഥത്വദർശനാത്

ഇതി ശ്രീമഹാഭാരതേ ഖിലേഷു ഹരിവംശേ ഭവിഷ്യപർവ്വണി ടീകായാം ശിവ കൃതാ വിഷ്ണുസ്തുതിർനാമാഷ്ടാശീതിതമോദ്യായഃ